

HET SALDUZACQUIS IN VERHOUDING TOT
DE BELGISCHE ONDERVRAGINGSCULTUUR

Het Salduzacquis in verhouding tot de Belgische ondervragingscultuur

Maarten COLETTE

Commerciële bewerking van het proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de Rechten, getiteld “Het Salduzacquis in verhouding tot de Belgische ondervragingscultuur. Waarom de focus op dwang in het Belgische strafrechtelijke traject verruiming behoeft in het licht van een positieve vrijheidsconceptie”.

Openbaar verdedigd aan de VUB op woensdag 15 december 2021.

Het Salduzacquis in verhouding tot de Belgische ondervragingscultuur
Maarten Colette

© 2022 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1498-5
D/2022/7849/69
NUR 824
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Danny Juchtmans / www.dsigngraphics.be
Omslagbeeld: Nicolas De Staël 'Nice'. Hirshhorn Museum and Sculpture Garden.
© SABAM Belgium 2022

Nice, Nicolas De Staël, 1954 – Oil on linen 28 7/8 × 36 3/4 in. (73.3 × 93.3 cm) – Gift of the Joseph H. Hirshhorn Foundation, 1966 – Hirshhorn Museum and Sculpture Garden

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

Voor Anna, en voor diegene die vindt dat regen mooi kan zijn

“The “absence of interference” school is far from monolithic in its understanding of liberty, but it is united in its opposition to a rival account on which liberty is not taken to be the absence of human interference but rather the presence of diverse possibilities or opportunities. So, very roughly, the first account describes liberty in terms of what an individual is not kept from doing by other people; the second describes liberty in terms of what the individual can do.”

L. Crocker, *Positive Liberty. An Essay in Normative Political Philosophy*, Den Haag, Martinus Nijhoff, 1980

“The fact that a defendant has not been pressured by the police does not limit his or her right to a lawyer. Legal assistance in a criminal procedure is indispensable not only to counter pressure by the police or any other evidence obtained in violation of the Convention, but to define a strategy for the defence and adapt it to every incident throughout the entire proceedings.”

EHRM 4 juni 2019, *Farrugia/Malta*, §§ 12-13, ‘joint dissenting opinion’ Serghides & Pinto de Albuquerque

DE TIEN GEBODEN VAN DIT BOEK

1. Vervang in de volgende zin de woorden ‘foto’ en ‘fotograaf’ door ‘verhoor’ en ‘verhoorder’ en je krijgt een perfect ‘plaatje’ van de Belgische strafprocedure: ondanks de veronderstelde waarheidsgetrouwheid die elke foto het verleidelijke air geeft van gezag en interessantheid, vormt het werk van de fotograaf geen uitzondering op het meestal verdachte gescharrel tussen ‘Dichtung’ en ‘Wahrheit’ (Susan Sontag).
2. Het EHRM geeft twee redenen voor de verinnerlijking van het recht op bijstand door een advocaat in de strafprocedure: het dwangverbod-argument en het tegenspraak-argument.
3. In België wordt enkel het dwangverbod-argument onderkend.
4. De focus op het dwangverbod correspondeert met een negatieve vrijheidsconceptie voor het strafrecht en geeft een liberale inkleuring van het Belgische strafrechtelijke traject voor.
5. Volgens Jonathan Littell moeten we als we onrecht plegen daarover nadenken en vaststellen of dat noodzakelijk en onvermijdelijk is, dan wel een kwestie van gemakzucht, van luiheid of van onnadenkendheid. De focus op dwang ten opzichte van het bijstandsrecht in België is te gemakkelijk, te lui en te onnadenkend.
6. Dit boek prijst een relativering van de focus op het dwangverbod aan, zonder het gebruik van dwang aan te moedigen.
7. Ten opzichte van de verinnerlijking van participatie in het strafrechtelijke traject wordt in België een hinkstapsprong gemaakt van de *pragmatische constatacie* dat het vooronderzoek afgestemd is op materiële waarheidsvinding naar de *normatieve claim* dat het bijstandsrecht volgens het EHRM instrumenteel is aan het dwangverbod.
8. Het begrip ‘kwetsbaarheid’ in een strafprocedure moet worden bereflecteerd in verhouding tot de institutionele context waarin de rechtspositie van mensen tot uiting moet komen.
9. De vrije wil bestaat niet (in een strafprocedure) en elke verdachte is, in verhouding tot een vijandige institutionele context, een ‘kwetsbare’ verdachte.
10. Afstand doen van juridische expertise is onacceptabel. Het bijstandsrecht is niet enkel een recht van verdediging, het is een met de inquisitoire procedure samenhangende kernwaarde van een strafrechtelijk traject.

VOORWOORD

Wat ben ik blij met dit boek, *Het Salduzacquis in verhouding tot de Belgische ondervragingscultuur*, de commerciële editie van het proefschrift dat door Maarten Colette op 15 december 2021 aan de VUB verdedigd werd. Maarten Colette is geen tafelspringer, maar een bescheiden harde werker geleid door nieuwsgierigheid en zijn zoekende natuur. Dit laatste maakt hem wat beweeglijker, maar ook autonomer.

Colette heeft twee studies op grondige en uitstekende wijze afgerond: Rechten (2010) en Wijsbegeerte (2013). Al tijdens zijn rechtenstudies viel hij op door zijn grondigheid. Zijn masterproef over de Salduzrechtspraak werd destijds bekroond met de APR-prijs, de OVB-prijs en een publicatie in het jaarlijkse VUB-boek van de faculteit met de beste masterproeven. Na enkele jaren in de rechtsbeoefening en rechtswetenschap, koos Maarten voor een geheel nieuwe opleiding wijsbegeerte die hij met grootste onderscheiding afrondde. Vervolgens werd hij assistent binnen de vakgroep Metajuridica in de Faculteit Recht & Criminologie. Oorspronkelijk werkte hij aan een meer historisch proefschrift over burgerschap en democratie. Een jarenlange verkenning van het thema zorgde voor een steeds grotere ontwikkeling op het vlak van de politieke theorie. Dat proefschrift is er uiteindelijk niet gekomen, wel het voorliggende proefschrift dat zich op het grensvlak beweegt van het strafrecht, de strafrechtsdogmatiek en de politieke theorie.

In mijn ogen is deze keuze voor dit onderwerp een meevaller voor zowel het strafrecht als de strafrechtsdogmatiek. Is er na 't Hart en Foqué's *Instrumentaliteit en rechtsbescherming* (1990) nog een auteur of werk aan te duiden dat zwaar weegt op de strafrechtelijke en wijsgerige debatten en mensen uit de strafrechtspraktijk dwingt om zich reflectief uit te spreken? De strafrechtsdogmatiek is zeker niet stilgevallen, maar een grote overkoepelende visie wordt in die werken niet betracht, eerder wordt gemikt op rechtsontwikkeling op deelterreinen.

Colette gaat met verve in gesprek met *Instrumentaliteit en rechtsbescherming* en dit op een ogenblik dat de academische belangstelling voor de Salduzrechtspraak ogenschijnlijk voorbij zijn hoogtepunt is en 'Salduz' standaard ingebakken is in het dagelijkse functioneren van het strafrechtssysteem. Het is nooit makkelijk om 't Hart en Foqué te mobiliseren. Hun theorie moet grondig toegelicht worden en alleen detailonderzoek laat toe de eigenstandigheid ervan te belichten. Door deze unieke, eigen positie ontsnapt de theorie van 't Hart en Foqué aan een 'accusatoir

versus inquisitoir'-polarisatie en krijgt de gebruiker van de theorie vruchtbare inzichten over de elasticiteit van rechtsbegrippen (contrafacticiteit) mee.

Boeiend is Colette's koppeling van 't Hart en Foqué aan een positieve vrijheidsconceptie en zijn dialoog met strafrechtsdenkers zoals Van Stokkom en Boutellier. Uitstekend gezelschap. Hun analyses worden dan weer verbonden met het ideaal van niet-dominantie van Pettit. Pettit's strafvisie (schermen versus sancties) en visie op vrijheid als 'discursieve controle' passen wonderwel bij de kernboodschap van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ten opzichte van het Salduzacquis.

Prof. dr. Paul DE HERT

Co-promotor en vice-decaan van de Faculteit Recht & Criminologie van de VUB

DANKWOORD

Een parafrase van Ilja Leonard Pfeijffer vat het allemaal samen: het schrijven van een proefschrift was een ontzettend langgerekte droom die me weghield van de slaapverwekkende werkelijkheid. En hoewel de in dit boek omgewerkte gedachten geacht worden uitsluitend de mijne te zijn – als sluitstuk van een ervaren behoefte om, in de woorden van John Williams in *Stoner*, aan de universiteit ‘veilig onverantwoordelijk’ te zijn – moet ik toch verschillende mensen bedanken die mij tot steun waren bij het schrijven ervan. De meesten onder hen staan in de voetnoten.

Mijn begeleiders, prof. dr. Paul de Hert en prof. dr. Dave De ruyscher, moet ik vooreerst bedanken voor de kans om een doctoraat te maken en voor de mogelijkheid om, als een fotograaf, een schijn van bestendigheid te ervaren in een wereld die voortdurend verandert.¹ Ook dank ik hen voor het oeverloze geduld. Ik ben hen excuses verschuldigd omdat het, ondanks de toegedeelde vrijheid, zo lang heeft geduurd. Maar wat heb je eraan dat niemand je ‘dwingt’ om voortdurend vervelende klusjes op te knappen of je tastbaar verhindert om binnen de daartoe geëigende tijd een doctoraat te maken, als je daar door een schielijk gebrek aan competentie geen gebruik van kunt maken?

De lezers van het proefschrift waren zeer talrijk. Prof. dr. Sofie De Kimpe, prof. dr. Catherine Van de Heyning, prof. dr. Niels van Dijk, dr. Pieter Tersago en dr. Laurens Lavrysen moet ik bedanken omdat ze me in de richting van de academische afgrond hebben geduwd en me hebben uitgenodigd om de in het proefschrift verwerkte bevindingen verder door te denken ten opzichte van het interne en externe examen. Een extra woord van dank moet uitgaan naar de voorzitter van deze examencommissie, prof. dr. Serge Gutwirth, wiens ontwapenende manier

¹ Wat geldt voor de inquisitoire strafprocedure in verhouding tot het begrip ‘materiële waarheidsvinding’ (zie *infra*, randnummer 217 e.v.), geldt ook voor de wetenschapper. Vervang in de volgende zin de woorden ‘foto’ en ‘fotograaf’ door ‘doctoraat’ en ‘doctorandus’ en je krijgt een perfect ‘plaatje’ van rechtswetenschappelijk onderzoek: “Maar ondanks de veronderstelde waarheidsgetrouwheid die elke foto het verleidelijk air geeft van gezag en interessantheid, vormt het werk van de fotograaf geen uitzondering op het meestal verdachte gescharrel tussen ‘Dichtung’ en ‘Wahrheit’” (S. SONTAG, *Over fotografie*, vertaald door H. SCHEEPMAKER, Amsterdam, De Arbeiderspers, 1994, 15). Zie voor een ontzettend mooie verkenning van de convergentiepunten tussen fotografie en wetenschap, die beide een oefening zijn in het “richten van de blik”: J. CHRISTIAENS, “De verbeelding van de werkelijkheid. Een reflectie over wetenschap en fotografie” in K. BEYENS *et al.* (eds.), *Sonja Snacken. Redelijk eigenzinnige humaniste*, Brussel, ASP, 2021, 185-187.

van communiceren me bij de uithandengeving van het proefschrift in staat stelde om toch een beetje van mijn Italiëreis te genieten en wiens *bildungsideaal* me in het algemeen sterkt in het voornemen om aan de universiteit geen oogklepdenker te zijn of worden.

De gedachten die in dit boek worden verwoord werden in het verleden in verschillende juridische tijdschriften beproefd, waaronder *Vigiles*, *Panopticon* en *Nullum Crimen*. De redactieleden van deze tijdschriften ben ik dankbaar omdat ze me toelaten om op verrichte publicaties terug te kijken als op de uiting van een voorbarige intuïtie.²

Onder hen aan wie ik de herinnering koester moet ik verder de collega's met wie ik mijn kantoor deel noemen. Als het hoognodig was, dan waren ze er niet – wat me toeliet om in alle rust te werken, waarvoor dank. Ik ben de voorbije jaren geen goede collega geweest en moest onzichtbaar zijn om in een academische context gezien te kunnen worden. Hopelijk kunnen deze collega's in dit boek iets van zichzelf en van hun alleen-wording herkennen.

Wie op de VUB rondsnuffelt komt wonderlijke curiosa tegen, waaronder studenten. Heb ik mijn appreciatie van nuttigheid en herhalingsdwang ooit ook zo lichtvaardig in de waagschaal gesteld?

Een doctoraat schrijven biedt allerlei voordelen. Eén daarvan is dat je boeken kan lezen die niets met het thema te maken hebben. Met dank aan de kolos van Jonathan Littell over de SS'er Max Aue, kwam ik tot de slotsom dat de meeste politiemensen weliswaar bekwaam zijn, maar over weinig invoelingsvermogen beschikken. Natuurlijk is een politiemans³ geen kampbewaker, maar Littells boek waarschuwt wel tegen een verenging van rechtssubjectiviteit in de strafprocedure,

² Ik noem die waar ik nog 'trots' op ben en de andere laat ik achterwege: M. COLETTE, "Het onvoltooide verhoor voltooid verleden tijd? Het arrest Titarenko besproken, genuanceerd en getoetst aan de Salduzrechtspraak", *Vigiles* 2013, 99-106; M. COLETTE, "Het begrip 'verhoor' en het zwijgen" (noot onder Cass. 14 maart 2017), *NC* 2017, 555-562; M. COLETTE, "Wantrouwen, veiligheid en legitieme horizontale strafvordering", *Panopticon* 2019, 204-210.

³ Dit boek gaat niet enkel over 'politiemannen' maar ook over 'politievrouwen'. Toch is het zelfstandige naamwoord 'politieman' niet slecht gekozen. Het punt dat we in deze studie maken is dat mensen die in een strafrechtelijk traject 'autoriteit' hebben over een ander, die autoriteit te gelde zouden moeten maken in relatie tot een 'extern' referentiekader dat beide partijen kunnen delen – in dit geval het recht op een eerlijk proces. Zoals we zullen aantonen wordt ten opzichte van de bevoegdheid om verhoren af te nemen in België uitsluitend gewezen op een veronderstelde behoefte aan materiële waarheidsvinding. De strafprocedure rechtvaardigt zichzelf ten opzichte van burgers onder verwijzing naar ... de strafprocedure. We zien raakvlakken met de erg traditionele beeldvorming rond autoriteit, die een invulling krijgt vanuit een patriarchaal top-downparadigma en uitsluitend aan mannen lijkt toe te behoren. Ik moet prof. dr. Sofie DE KIMPE bedanken om me aan het denken te zetten over deze blinde vlek, en het fantastische boek van Paul VERHAEGHE over autoriteit om me op weg te helpen rond dit thema. De vaststelling dat mensen altijd in 'netwerken' functioneren stemt tot nadenken over

tegen de door diverse – in dit boek genoemde – auteurs gebezigde beeldspraak van de verdachte als een ‘object’ van onderzoek.

Als het goed is, dan is een wetenschapper ‘getrouwd’ met zijn onderzoeksveld of er in elk geval een beetje ‘verliefd’ op, en komt deze verliefdheid tot uitdrukking in – wat Barthes noemt – ‘*twiddling*’, dwangmatig friemelen en bepaalde stereotiepe trekjes.⁴ Dat is bij mij niet het geval. Hoewel ik het onderwerp van dit boek genegen ben, zal ik het niet missen en kwam ik na zestien verrukkelijke jaren aan de VUB en na zes ‘camino’s’ tot de volgende slotsom: een proefschrift heeft te veel voetnoten en te weinig lichamelijkeid. De wandelaars die ik de voorbije zomers op weg naar Compostella tegenkwam moet ik bedanken om mij daar al struinend, strompelend en sudderend onder een Spaanse zon attent op te maken.

Maarten COLETTE

de teleurstellende eenzijdigheid van de inquisitoire strafprocedure in België (zie ook verder, randnummer 258).

⁴ R. BARTHES, *Uit de taal van een verliefde*, Utrecht, Uitgeverij IJzer, 2002, 136.

INHOUD

<i>De tien geboden van dit boek</i>	vii
<i>Voorwoord</i>	ix
<i>Dankwoord</i>	xi

Algemene inleiding

1

1. Aanleiding	1
1.1. Een kleine filosofie van de tegenvraag (Canetti en Fijnaut)	1
1.2. Een twintig jaar oude buzz	3
2. Achtergrond	5
2.1. Tekentafelredenaars versus politiemensen en magistraten	5
2.2. Belgische omzetting zonder oog voor grondslagen (Jackson)	8
2.3. Een andere filosofie van het verhoor	10
3. Centrale onderzoekshypothese en onderzoeksvraag	12
3.1. Belang vrijheidsconcepties als toetsingskader in verband met Salduzacquis	12
3.2. Tegengestelde denkrichtingen, dezelfde filosofie van het verhoor ..	13
3.3. De centrale onderzoeksvraag	16
4. Structuur	17
4.1. Hoofdlijnen Salduzacquis en inventarisatie Belgische omzetting (beschrijvend gedeelte)	17
4.2. Andere filosofie van een door juridische techniciteit gedomineerd debat (normatief gedeelte)	18
5. Methodologie	20
6. Afbakening	25
6.1. Verhouding van dit boek tot het werk van anderen	25
6.2. Verhouding van dit boek tot eigen werk	27

Hoofdstuk 1.

De zes krachtlijnen van Salduzrechtspraak (Salduzacquis)

29

1. Inleiding	29
2. Zwaartepunt strafprocedure van vonnisfase naar strafrechtelijk vooronderzoek (<i>vaststelling</i>)	31
2.1. Plaats Salduzacquis in Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)	31

2.2.	Plaats van verhoor in het strafprocesrechtelijke plaatje	32
2.3.	Recht op een eerlijk proces als praktisch en effectief rechtsinstrument	34
3.	Onderkenning verdachte als ‘onnatuurlijke’ participant aan strafrechtelijk vooronderzoek (<i>uitdaging</i>).	39
3.1.	Binding bijstandsrecht aan beginsel van de democratische rechtsstaat	39
3.2.	Koppeling beginsel democratische rechtsstaat aan doelstellingen bijstandsrecht	41
4.	De concrete invulling van het begrip ‘verhoor’ (<i>eerste Salduzacquis</i>) . . .	43
4.1.	Kapitale belang omschrijving begrip ‘verhoor’ onderkend (<i>Salduz en Dayanan</i>)	43
4.2.	Ruime impliciete omschrijving van het begrip ‘verhoor’ (<i>Titarenko</i>)	47
5.	Recht op vertrouwelijk overleg met advocaat voor aanvang verhoor (<i>tweede Salduzacquis</i>).	49
5.1.	Strafprocedure is intrinsiek informatiearm klimaat en advocaat beschermt tegen ongerichte vrijheid	49
5.2.	Inzage in strafdossier voor aanvang verhoor volgt (nog) niet uit Salduzacquis	50
5.3.	Lichtzinnig advies beschermt Salduzacquis niet	51
6.	Recht op bijstand advocaat tijdens verhoor en actieve taakopvatting (<i>derde Salduzacquis</i>)	52
6.1.	De samenhang tussen de onderdelen van het Salduzacquis (<i>Farrugia</i>)	52
6.2.	Actieve rol advocaat tijdens verhoor beschermt rechtsgrondslagen van Salduzacquis (<i>Beuze</i>)	54
7.	Sanctieregeling in verband met miskennis Salduzacquis (<i>vierde Salduzacquis</i>)	56
7.1.	Onverschilligheid ten overstaan van bewijs in strafzaken ruimt baan (<i>Salduz</i>)	56
7.2.	Sanctie beschermt inhoudelijke invulling bijstandsrecht (<i>Ibrahim e.a.</i>)	58
8.	Cautie aangaande zwijgrecht en recht om zichzelf niet te beschuldigen (<i>vijfde Salduzacquis</i>)	59
8.1.	Omkering karakter informatieverstrekking beschermt concrete toepassing Salduzacquis	59
8.2.	Formulieren vertellen geen verhalen	60
9.	Afstand door verdachte van bijstandsrecht (<i>zesde Salduzacquis</i>)	61
9.1.	Ondubbelzinnig en voorwaardelijk	61
9.2.	(Afstand van) zwijgrecht en bijstandsrecht door advocaat zijn complementaire rechten	63

10.	Verhouding van Salduzacquis tot positieve vrijheidsconceptie	64
10.1.	Waarom bescherming tegen dwang in het kader van Salduz-acquis niet voldoet.	64
10.2.	Salduzacquis in het licht van positieve vrijheidsconceptie herbekeken	65
11.	Slotsom	67

Hoofdstuk 2.

Het Salduzacquis en de Belgische wet. De systemische verwatering van de zes krachtlijnen van de Salduzrechtspraak.

1.	Inleiding.	69
2.	Belgische wettelijke regeling vóór implementatie Salduzacquis.	71
2.1.	Beperkte toeschrijving van rechten aan verhoor ingevolge Wet Franchimont (1998)	71
2.2.	Oude wettelijke regeling blind voor verhoor als spil van het strafproces (2000)	74
3.	Omzetting Salduzacquis naar Belgisch recht in tweetrapsraket (2011 en 2016)	76
4.	Omschrijving van het verhoor naar Belgisch recht: dwangcommunicatie langs achterdeur (<i>omzetting eerste Salduzacquis</i>).	78
4.1.	Verworven en verlaten definities van het begrip ‘verhoor’ vóór Salduz (tot 2011)	78
4.2.	Wettelijke regeling ontbeert omschrijving verhoor (2011).	80
4.3.	Omschrijving van verhoor als geleide ondervraging met oog op waarheidsvinding langs de achterdeur.	81
5.	Recht op consultatie met advocaat voor aanvang verhoor (<i>omzetting tweede Salduzacquis</i>)	84
5.1.	Vertrouwelijk overleg in het licht van zwaarwichtigheids criterium strijdt met Salduzacquis (2011).	84
5.2.	Ondergraven van Salduzacquis met gebruikmaking van vier niveau’s van rechtsbescherming (2016)	86
5.3.	Inzage in strafdossier blijft pijnpunt.	88
6.	Actieve inbreng advocaat en het Belgische recht (<i>omzetting derde Salduzacquis</i>).	89
6.1.	Schuifelende omzetting van bereik Salduzacquis: vooral voor ‘onvrije’ verdachte (2011 en 2016).	89
6.2.	Toezichthoudende rol in kader van dwangverbod (2011).	90
6.3.	Uitdrukkelijke verankering passieve rol van advocaat in het verhoor (2016)	92
6.4.	Behalve toezicht op dwangverbod slechts één bijkomend vertrouwelijk overleg.	94
6.5.	Audiovisuele registratie van het verhoor geen vervangoptie	95

7.	Sanctieregeling naar Belgisch recht (<i>omzetting vierde Salduzacquis</i>) ...	96
7.1.	Frontale aanval op Salduzacquis (2011)	96
7.2.	Quid inhoudelijke verwerking van bijstandsrecht? (2016) ...	97
8.	Cautie aangaande zwijgrecht verdachte (<i>omzetting vijfde Salduzacquis</i>) en afstand van recht op bijstand advocaat (<i>omzetting zesde Salduzacquis</i>)	98
8.1.	Kennisgeving zwijgrecht en verklaring van rechten nadrukkelijk ten opzichte van onvrije verdachte.	98
8.2.	Afstand van Salduzacquis op onnadenkende wijze inherent risico van wettelijke regeling.	99
9.	Tussenbalans omzetting Salduzacquis in licht van centrale onderzoeksvraag van dit boek (zes pijnpunten)	101
9.1.	Het verhoor is naar Belgisch recht een asymmetrische bezigheid (<i>pijnpunt 1</i>)	101
9.2.	Vormgeving vertrouwelijk overleg is strafprocesrechtelijke vrijheid verdachte niet tot steun (<i>pijnpunt 2</i>)	102
9.3.	Advocaat tijdens verhoor beschermt enkel ten opzichte van dwangverbod (<i>pijnpunt 3</i>)	102
9.4.	Sanctieregeling laat geen inhoudelijke toetsing van inkleurings bijstandsrecht toe (<i>pijnpunt 4</i>)	103
9.5.	Informatietoedeling omtrent Salduzacquis enkel aan de orde in geval van vrijheidsberoving (<i>pijnpunt 5</i>)	103
9.6.	Afstand van rechten geldt niet op geïnformeerde wijze (<i>pijnpunt 6</i>)	103
10.	Slotsom	104

Hoofdstuk 3.

Dominante interpretatie van Salduzacquis door Belgische rechtscolleges. Salduzacquis beschermt uitsluitend dwangverbod

1.	Inleiding	107
2.	Salduzacquis beschermt dwangverbod (filosofie van de Belgische rechter)	108
3.	Salduzacquis struikelt over instrumentaliteit (filosofie Europese nationale rechter)	110
3.1.	Interpretatie Salduzacquis door nationale rechters is dialoog van doven	110
3.2.	Een op waarheidsvinding georiënteerde rechtscultuur beschermt enkel zwijgrecht	111
4.	Dwangverbod in verhouding tot de Belgische inquisitoire rechtscultuur	114
4.1.	Focus op dwangverbod in vaste Belgische rechtspraak in de periode voor <i>Salduz</i> (Goossens)	114

4.2.	Koppeling van het bijstandsrecht aan het dwangverbod in de periode onmiddellijk na <i>Salduz</i> (2009)	115
4.3.	Precisering van filosofie van het verhoor aan de hand van uitdrukkelijk dwangverbod (2010)	119
5.	Dwang in verhouding tot verhoorbereik onder <i>Salduzacquis</i>	121
5.1.	Focus op dwangverbod loochent pseudoverhoorsituaties (rechtspraak na 2010)	121
5.2.	Bij schriftelijke verklaringen geen sprake van dwangcommunicatie	125
6.	Dwangverbod in verhouding tot sanctionering van <i>Salduzacquis</i>	126
6.1.	<i>Salduzacquis</i> beschermt ten opzichte van de sanctie enkel zwingrecht en dwangverbod	126
6.2.	Ook ontkennde verklaringen voeden veroordeling (<i>Tersago</i>)	129
7.	Slotsom	132

Hoofdstuk 4.

De vijandigheid ten opzichte van het *Salduzacquis* in Belgische doctrine. Zes bezwaren en bedenkingen.

1.	Inleiding	135
2.	De Belgische doctrine over de Europese <i>Salduz</i> rechtspraak (zes bezwaren)	136
2.1.	De lidstaten bij het verdrag hebben een beleidsvrijheid (<i>bezwaar 1</i>)	136
2.2.	Het EHRM heeft enkel autoritaire landen voor ogen (<i>bezwaar 2</i>)	139
2.3.	Het <i>Salduzacquis</i> moet gekoppeld worden aan een zwaar-wichtigheidstoets (<i>bezwaar 3</i>)	143
2.4.	<i>Salduzacquis</i> zal leiden tot proactivering opsporing of instrumentalisering verklaring (<i>bezwaar 4</i>)	145
2.5.	Politiemensen zullen <i>Salduzacquis</i> niet begrijpen of trachten te omzeilen (<i>bezwaar 5</i>)	149
2.6.	Advocaten moeten zwijgen of verpesten het ultieme doel van het strafrechtelijke traject (<i>bezwaar 6</i>)	150
3.	De doctrinale consensus: <i>Salduzacquis</i> spoort slecht met Belgische inquisitoire strafprocedure (zes bedenkingen)	151
3.1.	<i>Salduzacquis</i> herinnert aan wereldvreemdheid van het EHRM (<i>bedenking 1</i>)	152
3.2.	Waarheidsvinding is belangrijker dan tegenspraak (<i>bedenking 2</i>)	154
3.3.	Het recht van verdediging is geen algemeen belang (<i>bedenking 3</i>)	156
3.4.	Een verklaring speelt geen rol van betekenis onder inquisitoire bewijsverkrijging (<i>bedenking 4</i>)	158

3.5.	Navolgende procedurele waarborgen vangen gebrek aan omzetting Salduzacquis op (<i>bedenking 5</i>)	160
3.6.	Tegensprekelijk debat wordt voor rechter gevoerd en niet in verhoorkamer (<i>bedenking 6</i>)	161
4.	De meerderheidsvisie over Belgische omzetting Salduzacquis.	162
4.1.	Het verhoor is een vorm van communicatie waarbij top-down wordt bevraagd (<i>eerste tevreden grijns</i>)	163
4.2.	Het verhoor is geen gesprek over koetjes en kalfjes (<i>tweede tevreden grijns</i>)	164
4.3.	Een niet-gearresteerde verdachte kan niet voor onvrij aanzien worden (<i>derde tevreden grijns</i>)	166
5.	Slotsom	167

Hoofdstuk 5.

Het Salduzacquis in verhouding tot de inquisitoire strafprocedure. De Belgische rechtscultuur als retorisch instrument in het kader van het dwangverbod

1.	Inleiding	169
1.1.	Reflectie op procesculturen in het kader van het Salduzacquis enkel bruikbaar als retorisch instrument	169
1.2.	Een arrogant gebrek aan historisch besef	171
2.	Het Salduzacquis in verhouding tot de techniciteit van de strafprocedure	173
3.	Het Salduzacquis en onderhandelingsjustitie	176
3.1.	Het Salduzacquis aanvaarden zal leiden tot meer onderhandelde justitie (Liégeois)	176
3.2.	Salduzacquis als indicatie van nieuwe doelstellingen van de Belgische strafprocedure (Vander Beken)	177
4.	Het Salduzacquis en het debat voor de rechter	179
5.	Het dwangverbod (eerste grondslag Salduzacquis)	182
5.1.	Dwangverbod en procesautonomie: elkaar tot steun	182
5.2.	Koppeling van het nemo tenetur-beginsel aan het recht op bijstand door een advocaat bij verhoor	186
6.	<i>Equality of arms</i> (tweede grondslag Salduzacquis)	187
7.	De diagnose van Jackson	189
8.	EHRM radicaal over wapengelijkheid?	190
8.1.	Het naast elkaar bestaan van dwangverbod en <i>equality of arms</i>	190
8.2.	Een publieke taak verdachte is onverdedigbaar	192
9.	Tegenspraak: een aan de accusatoire strafprocedure voorbehouden concept?	194
9.1.	<i>Equality of arms</i> geldt enkel de accusatoire strafprocedure (Brants)	194

9.2. Nuancering van accusatoire karakter van tegenspraak (De Smet en Prakken)	197
10. De inquisitoire strafprocedure en legitimiteit van onderhandelde justitie	200
11. De inquisitoire strafprocedure en tegensprekelijk debat voor de rechter	202
12. Slotsom	205

Hoofdstuk 6.

De vrijheidsdiscussie tussen liberalen en gemeenschapsdenkers.

Zwakke versus sterke argumenten voor vrijheid	209
1. Inleiding	209
2. Grondslagenrechtelijke achtergrond van inquisitoire en accusatoire strafprocedure	211
2.1. Een institutionele versus liberale grondrechtentheorie	211
2.2. Het Salduzacquis in het licht van deze grondslagenrechtelijke schets	214
3. Het grote postmoderne kader	215
3.1. Het einde van de grote verhalen naar het strafrecht vertaald (Boutellier)	215
3.2. Kritiek ten opzichte van Boutelliers strafrechtelijk liberalisme (Kunneman)	218
4. Een nadere analyse van het negatieve vrijheidsconcept: omstreden en niet toegedeeld	219
5. Gevolgen van deze vrijheidsconceptie: dwangverbod	222
6. Berlins kritiek op het mengen van vrijheid met andere concepten ...	224
7. Berlins afwijzing van een positieve vrijheidsconceptie	226
8. Alternatieve concepties: een relationeel vrijheidsbegrip (Tocqueville en Constant) en het communitaristische vrijheidsbegrip	228
9. Nadere analyse van het communitaristische vrijheidsbegrip	230
10. Communitarisme in het strafrecht: een optie?	232
11. Slotsom	236

Hoofdstuk 7.

De eenzijdigheid van het dwangverbod. Het Salduzacquis getoetst aan de strafprocedure als foto

239	
1. Inleiding	239
2. Relevantie van begrippenpaar instrumentaliteit en rechtsbescherming in verband met strafprocedure	240
3. Een meerduidig rechtsbegrip (<i>eerste stap</i>)	242
3.1. Zonder bescherming geen instrumentaliteit (en omgekeerd) ...	242

3.2.	Rehabilitatie van een ethisch liberalisme (de link met Beccaria)	245
4.	Narrativiteit als ontregeling (<i>tweede stap</i>)	248
4.1.	Dominant en verdrukt weten	248
4.2.	Legitimiteit van het andere verhaal	250
5.	De inquisitoire strafprocedure als foto (<i>derde stap</i>)	252
5.1.	Grote grondslagenrechtelijke oefening vertroebelt zicht over concrete strafprocesrechtelijke vragen.	252
5.2.	De verdingelijking van de wereld door fotografische registratie	253
6.	De meerderheidsmening over het Salduzacquis in het licht van instrumentaliteit en bescherming	256
6.1.	De beweerdelijke eenzijdigheid van het Salduzacquis.	256
6.2.	Strijd om voorrang van instrumentaliteit over bescherming voedt scepticime tegenover <i>equality of arms</i> .	257
7.	De Salduzmeerderheidsopvatting getoetst aan Foqué en 't Hart	260
8.	Slotsom	262

Hoofdstuk 8.

Een positief vrijheidsbegrip voor het Salduzacquis en de Belgische wet.

Bijstand advocaat als praktisch en effectief rechtsinstrument in het strafrechtelijk vooronderzoek

		265
1.	Inleiding	265
2.	De filosofische grondslagen achter het negatieve vrijheidsbegrip	268
2.1.	Grenzeloze vrijheid (Rorty)	268
2.2.	Vereenzelviging van vrijheid met niet-inmenging stuit op kritiek (Taylor)	270
2.3.	Tussentijdse terugkoppeling naar omzetting Salduzacquis in België	271
3.	Vrijheid als onrustig bezit (<i>eerste trede</i>)	271
3.1.	Niet-dominantie als opmaat naar sterke evaluatie van keuzes (Van Stokkom)	271
3.2.	Republikeinse vrijheid: kwaliteitsvolle keuzes maken (opnieuw Taylor)	273
4.	Republikeinse strategieën tegen dominantie (<i>tweede trede</i>)	275
4.1.	Gelijke wederzijdse slagkracht versus constitutionele voorzieningen	275
4.2.	Drie kernwaarden van de betwistingsdemocratie (communicatie, inclusie, responsiviteit)	277
5.	Tegenwerken van justitiële discretie met schermen (<i>derde trede</i>)	278
5.1.	Ridders versus schurken	278
5.2.	Terugkoppeling naar meerduidige rechtsbegrip van Foqué en 't Hart	280
6.	Pettits vrijheidsbegrip en discursieve controle (<i>vierde en laatste trede</i>)	281

7.	Het Salduzacquis als strafprocesrechtelijke uitdrukking van positief vrijheidsbegrip	283
7.1.	Transparantie, participatie en accountability in de strafrechtelijke trits (Brants, Mevis en Prakken)	283
7.2.	De trits betrokken op het bijstandsrecht	286
8.	Terugkoppeling naar ‘praktisch en effectieve’ vertaling Salduzacquis	287
8.1.	Het Salduzacquis beschermt tegen dominantie in inquisitoire strafprocedure	287
8.2.	Focus van liberalisme op negatieve vrijheidsconceptie negeert meerduidigheid Salduzacquis	288
9.	Bevraagd worden in informatiarm klimaat als republikeinse focus (poging tot definitie)	289
10.	Slotom	292

Hoofdstuk 9.

Algemeen besluit.	295	
1.	Recapitulatie van de acht onderzoeksvragen	295
2.	Feitelijke en normatieve meerwaarde van Salduzacquis (meerduidige focus op dwang en <i>equality of arms</i>)	296
3.	De receptie van het Salduzacquis in België (eenzijdige focus op dwangverbod)	298
4.	Drie argumenten voor beperkte omzetting van Salduzacquis in literatuur	300
5.	De discussie inquisitoir/accusatoir: enkel bruikbaar als retorisch instrument	301
6.	Kritiek op de negatieve vrijheidsconceptie (gemeenschapsdenken)	302
7.	Een grondslagenrechtelijke visie op de inquisitoire strafprocedure: instrumenta­liteit en rechtsbescherming	303
8.	De positieve (republikeinse) vrijheidsconceptie als het grote alternatief	304
9.	Slotbeschouwing: de duurzame meerwaarde van Salduzacquis voor het strafproces	305
<i>Summary</i>	309	
<i>Literatuurlijst</i>	313	
<i>Gebruikte rechtspraak</i>	335	
Annex: Het nieuwe artikel 47bis Wetboek van Strafvordering	341	
<i>Trefwoordenregister</i>	345	

